

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 38/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Silviou Kollárovou, Štúrova 29, Levoča, proti uzneseniu Okresného súdu Kežmarok č. k. 3 C 29/2018-110 zo 16. júla 2021 a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, a proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 16 Co 12/2021-148 zo 14. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých uznesení vyplýva nasledovný stav veci:
3. Sťažovateľka bola v procesnom postavení žalovanej stranou sporu o náhradu škody 2 665,21 eur s príslušenstvom vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 3 C 29/2018. Vzhľadom na späťvzatie žaloby zo strany žalobcu z dôvodu, že v trestnom konaní došlo k uspokojeniu nárokov žalobcu na náhradu škody, okresný súd uznesením č. k. 3 C 29/2018-110 zo 16. júla 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) konanie zastavil a rozhodol, že žiadna zo sporových strán nemá právo na náhradu trov konania.
4. Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, v ktorom namietala nezákonnosť, nesprávnosť, nezrozumiteľnosť a skutkovú a právnu nepreskúmateľnosť napadnutého uznesenia. Ďalej namietala vecnú legitimitáciu účastníkov konania a tiež skutočnosť, že jej nebolo doručené napadnuté uznesenie okresného súdu a ani jej ani jej právnej zástupkyňi nebolo doručené

podanie, ktorým žalobca vzal žalobu späť a navrhol konanie zastaviť. K podanému návrhu nemala možnosť sa ani vyjadriť. Sťažovateľka vyjadrila nesúhlas so späťvzatím žaloby z vážnych dôvodov podľa § 146 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Spochybnila plnomocnenstvo udelené žalobcom právnej zástupkyňi a tvrdila, že advokátka [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] nemala mandát na zastupovanie žalobcu v konaní o náhradu škody a podľa jej tvrdenia v spise absentuje aj splnomocnenie pre advokátsku koncipientku právnej zástupkyne žalobcu na podanie návrhu na prerušenie konania. Zákonný sudca bez toho, aby skúmal podanie, vydal uznesenie o prerušení konania zo 7. októbra 2019. V podanom odvolaní ďalej namietala, že prílohou žalobného návrhu neboli žiadne dokumenty, ktoré by preukazovali vlastnícky vzťah žalobcu k strojom a unimobunke, no napriek tomu bol vydaný platobný rozkaz č. k. 3 C 29/2018-46 z 30. apríla 2019.

5. Krajský súd uznesením č. k. 16 Co 12/2021-148 zo 14. októbra 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie s výnimkou výroku, ktorým súd vrátil žalobcovi súdny poplatok a v tejto časti odvolanie odmietol. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že vo veci bol v dostatočnom rozsahu zistený skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvedený správny právny záver. Odvolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom, na ktoré v plnom rozsahu odkázal. Poukazujúc na § 146 ods. 1 CSP, uviedol, že vzhľadom na to, že v prerokovávanej veci sa predbežné prejednanie sporu ani pojednávanie neuskutočnilo, nebolo povinnosťou súdu prvej inštancie doručovať sťažovateľke späťvzatie žaloby žalobcom a vyzývať ju na vyjadrenie (ne)súhlasu so späťvzatím žaloby. Z dôvodov uvedených v späťvzatie žaloby vyplýva, že žaloba žalobcu bola podaná z opatrnosti z dôvodu, že žalobca nemohol predvídať výsledok a dobu trvania trestného konania vedeného okresným súdom proti sťažovateľke pod sp. zn. 9 T 32/2019. Právoplatným skončením trestného konania a uspokojením nároku žalobcu v trestnom konaní nebol dôvod na pokračovanie v civilnom konaní. Podľa názoru odvolacieho súdu došlo k účinnému späťvzatiu žaloby a súd prvej inštancie rozhodol správne, ak konanie aj s poukazom na zásadu hospodárnosti podľa čl. 17 základných princípov CSP na návrh žalobcu zastavil. Krajský súd uviedol, že sťažovateľka vážny dôvod, pre ktorý by sa malo pokračovať v spore proti vôli žalobcu, v podanom odvolaní netvrdila ani nepreukázala a samotné subjektívne presvedčenie sťažovateľky o vážnosti ňou uvedených dôvodov bez ďalšieho na nepripustenie späťvzatie nepostačuje. K námietke sťažovateľky o doručovaní písomností odvolací súd uviedol, že ak má strana zvolených viacerých advokátov a neurčí žiadneho z advokátov výlučne na prijímanie písomností, súd nepochybní, ak doručí ktorémukoľvek z nich (§ 110 ods. 2 druhá veta CSP). Ak strana odvolá plnomocnenstvo advokátovi a túto skutočnosť neoznámí súdu, platí vyvrátiteľná domnienka, že strana má zvolených viacerých advokátov. Ak potom súd na základe takejto domnienky doručí podania ktorémukoľvek z nich alebo všetkým, nemožno mu vyčítať, že postupoval nesprávne. Preto ak súd prvej inštancie doručil JUDr. [REDAKOVANÉ], právnenému zástupcovi sťažovateľky (na základe plnomocnenstva z 8. mája 2019, č. 1. spisu 50), napadnuté uznesenie okresného súdu, tvrdenie sťažovateľky, že jej napadnuté uznesenie nebolo zo strany okresného súdu nijako doručované, vyhodnotil ako bez právneho významu. Odmietnutie odvolania sťažovateľky proti výroku, ktorým okresný súd rozhodol o vrátení súdneho poplatku žalobcovi, odôvodnil s poukazom na § 14 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov tak, že odvolanie proti výroku o vrátení poplatku, o ktorom

rozhodol sudca podľa § 357 CSP, prípustné nie je, o čom boli strany sporu súdom prvej inštalácie poučené v napadnutom uznesení.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Proti napadnutým uzneseniam podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Okresný súd od začiatku konania vecne, právne a ani skutkovo dôsledne nepreveril danú právnu vec, rozhodol predčasne, nezákonne, jednostranne, účelovo, arbitrárne a neobjektívne a odvolací súd pokračoval v tejto nezákonnosti tým, že potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení konania, a to bez toho, aby objektívnym spôsobom posúdil daný prípad, zákonne rozhodol a presvedčivo a preskúmateľne zdôvodnil toto svoje rozhodnutie.

b) Okresný súd vydaním platobného rozkazu bez toho, aby dôsledne, zákonným spôsobom, preveril „aktívnu a pasívnu legitímáciu účastníkov konania“, odmietol sťažovateľke ako žalovanej od začiatku konania spravodlivosť a zákonnosť v konaní, pričom v tejto nezákonnosti pokračoval okresný súd a krajský súd vydaním napadnutých uznesení.

c) Sťažovateľke nie je známe, prečo krajský súd odmietol jej odvolanie proti výroku o vrátení súdneho poplatku žalobcovi, a nijako presvedčivo sa jej námietkou v tomto smere v odôvodnení rozhodnutia nezaoberal.

d) Zo strany súdu nebolo dôsledne, zákonne a spravodlivo preskúmané, či vôbec mala právna zástupkyňa žalobcu, resp. jej advokátska koncipientka právne relevantný mandát nielen na spísanie žalobného návrhu, na právne zastupovanie na súde, ale tiež na spísanie návrhu na prerušenie konania, čo všetko považuje za zásadný právny a skutkový nedostatok v tomto konaní, ktorý konajúci sudcovia v danom spore na okresnom a ani na odvolacom súde nijako nepreverili.

e) Napadnuté uznesenie okresného súdu jej doručované nebolo a o tom, že žalobca vzal žalobu späť a navrhol konanie zastaviť, nemala žiadnu vedomosť a nemala možnosť sa k nemu nijako vyjadriť ani ona a ani jej právna zástupkyňa, a to aj napriek riadne a zákonne doručenému plnomocenstvu v tejto právnej veci. Úradný postup sudcu JUDr. Juraja Šteffela bol v súvislosti s jeho pokynom o nedoručení napadnutého uznesenia okresného súdu advokátke [REDAKOVANÉ] vykonaný v rozpore s § 89 CSP. Ďalej uvádza, že akékoľvek zdôvodnenie nezákonného úradného postupu sudcu okresného súdu, ktorý dal pokyn na doručenie napadnutého uznesenia advokátovi [REDAKOVANÉ], možno považovať za odmietnutie spravodlivosti a odmietnutie prístupu k súdu zo strany verejného činiteľa – sudcu, ktorý nerešpektuje zákon a vecne, právne a zákonne nijako nevie zdôvodniť takýto postup.

f) Okresným súdom boli porušené „základné ústavné práva sťažovateľky, a to právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie“ a bezprecedentne v tom pokračoval aj senát krajského súdu pod vedením jeho predsedníčky JUDr. Anny Kovaľovej bez toho, aby zákonným, jasným a zrozumiteľným spôsobom presvedčivo vysvetlil a zdôvodnil toto svoje rozhodnutie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) napadnutým postupom a uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu napadnutým postupom a uznesením okresného súdu:

8. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pritom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

9. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto právomoc ústavného súdu nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

10. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka využila svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu opravný prostriedok, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd ako súd odvolací, ktorý v prípade zistenia zásahu súdu prvej inštancie do základných práv alebo slobôd sťažovateľky (či už svojím rozhodnutím alebo postupom) bol zároveň povinný týmto právam alebo slobodám poskytnúť ochranu.

11. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu vylučuje právomoc ústavného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu napadnutým uznesením krajského súdu:

12. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sa ústavný súd v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu zameril na posúdenie jej prípustnosti ako podmienky konania pred ústavným súdom.

13. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorým sa riadi konanie pred ústavným súdom a podľa ktorého predstavuje konanie pred ústavným súdom *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde].

14. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí (vady zmätočnosti). Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená

na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo, prípadne ktorým sa rozhodlo v merite veci (k tomu pozri uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 236/2016 z 19. januára 2017 publikované pod R 19/2017).

15. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní a pod. (pozri k tomu uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017). Obsahové znaky a jednotlivé prvky práva na spravodlivý proces pritom vyplývajú aj rozhodovacej činnosti ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva. Medzi čiastkové práva tvoriace právo na spravodlivý proces totiž patria aj zákaz svojvoľného (arbitrárneho) postupu súdu alebo ústavnoprocený deficit v dôkaznom konaní (zákaz deformácie dôkazov, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov, uvalenie excesívneho dôkazného bremena a pod.).

16. Ústavný súd si uvedomuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti s výnimkou ústavnej neudržateľnosti výkladu najvyššieho súdu v otázke prípustnosti dovolania. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

17. Z porovnania sťažnostných námietok (časť II), ktorých podstatu tvorí námietka porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu, ktoré sťažovateľka považuje za arbitrárne, nedôvodné a nepreskúmateľné pre nedostatok presvedčivých dôvodov a krajskému súdu tiež vytýka odobrenie takého procesného postupu okresného súdu, ktorým sťažovateľke, resp. jej právnej zástupkyňi nedoručil späťvzatie žaloby ani uznesenie o zastavení konania, a zákonného rámca prípustnosti dovolania (interpretovaného v zmysle judikatúry ústavného súdu) aj bez toho, aby ústavný súd vstupoval do výlučnej právomoci dovolacieho súdu posudzovať podmienky prípustnosti dovolania, vyplývajú prieniky vo viacerých čiastkových zložkách práva na spravodlivý proces. Ide osobitne o zákaz svojvôle, o kontradiktórnosť konania a rovnosť strán a právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Ich rozsah dáva ústavnému súdu dostatočný dôvod na prijatie predbežného a formálneho záveru

o prípustnosti dovolania, ktorý si pre účely splnenia podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti môže dovoliť vysloviť. Vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení konania, sťažovateľka disponovala účinným prostriedkom nápravy (dovolanie). Právomoci ústavného súdu tak v konkrétnych okolnostiach veci predchádza právomoc najvyššieho súdu sa predmetnou argumentáciou sťažovateľky (resp. jej tvrdením o vade zmätočnosti) zaoberať a jej opodstatnenosť preskúmať.

18. Ústavný súd v súvislosti so skúmaním podmienok konania o podanej ústavnej sťažnosti v rámci jej predbežného prerokovania v súčinnosti s okresným súdom zistil, že sťažovateľka dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu nepodala.

19. Vzhľadom na to, že za danej situácie existovala možnosť domáhať sa ochrany práv prostredníctvom mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania), ktorú sťažovateľka v konaní preukázateľne nevyužila, ústavný súd dospel k záveru o neprípustnosti podanej ústavnej sťažnosti. Nevyužitie zákonnej možnosti podať dovolanie totiž nemožno nahrádzať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; pričom túto možnosť sťažovateľ v posudzovanom prípade mal. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľky ústavným súdom v situácii, keď nevyužila právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý jej zákon účinne poskytoval, t. j. nepodala dovolanie, hoci ho podať mohla a mala, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o ústavných sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (I. ÚS 728/2016).

20. Sťažovateľka súčasne netvrdila, a teda ani nepreukázala, že dovolanie v konkrétnych okolnostiach veci podľa § 420 písm. f) CSP nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, preto v danom prípade neprichádza do úvahy ani aplikácia § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktoré predstavuje výnimku z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti.

21. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite jej ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. februára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu